

PROFESIONALNA RAČUNOVODSTVENA REGULATIVA U SVETU PRI IZVEŠTAVANJU - KAO BUDUĆNOST PRIMENE KOD NAS

Sanja Vlaović*

Sažetak: Finansijski izveštaji se pripremaju i izdaju za eksterne korisnike od strane mnogih preduzeća širom sveta. Između finansijskih izveštaja postoje razlike izazvane raznovrsnošću ekonomskih, društvenih i pravnih okolnosti različitih zemalja. Te razlike se nastoje ublažiti korišćenjem Međunarodnih računovodstvenih standarda koji će obezbediti transparentan način prezentiranja računovodstvenog izveštavanja, a sve radi upoređivanja rezultata poslovanja i omogućavanja slobodnog toka kapitala.

Ključne reči: profesionalna regulativa, instrumenti harmonizacije, koncept međunarodnog računovodstva.

Abstract: Financial statements are prepared and issued for external users by many businesses all over the world. Among financial statements, there are differences caused by variety of economic, social and law circumstances of different countries. It is supposed that these differences will lessen with the application of international accounting standards which will provide transparent way of presenting accounting reports, and all in order to compare operational results and enabling free capital flow.

Key words: professional rules, harmonizing instruments, concept of international accounting.

Uvod

Uspešno upravljanje preduzećem i ostvarivanje postavljenih ciljeva nemoguće je bez efikasno organizovanog računovodstvenog sistema. Računovodstvo prikuplja, sistematizuje, prezentira poslovne događaje u preduzeću. Njegova uloga se ogleda u tome da poslovanje učini razumljivijim. Računovodstveni informacioni sistem je bitan segment u sklopu sistema poslovnog informisanja. Dostavlja informacije internim i eksternim korisnicima u vezi sa upravljanjem, troškovima, planovima i kontrolom poslovanja, radi donošenja strateških i taktičkih odluka.

Nedovoljno poznavanje računovodstva dovodi u zabludu mnoge koji poistovećuju knjigovodstvo s računovodstvom. Naime, knjigovodstvo je samo deo računovodstva u čijoj se strukturi nalaze i računovodstveno planiranje, računovodstveni nadzor, računovodstvena analiza i računovodstveno informisanje.

Radi upoređivanja rezultata poslovanja i omogućavanja slobodnog toka kapitala, teži se korišćenju Međunarodnih računovodstvenih standarda koji će obezbediti transparentan način prezentiranja računovodstvenog izveštavanja.

Dužnost računovoda je da poštuju računovodstvena načela i međunarodne standarde. Pri sastavljanju finansijskih izveštaja treba da primenjuju načelo istinitosti i objektivnosti, jer će samo na taj način finansijski izveštaji oslikavati stvarni položaj i uspešnost preduzeća. Zbog toga profesionalna regulativa kao instrument harmonizacije računovodstva, podseća i obavezuje računovođe na profesionalan i etički odnos prema radu.

Instrumenti harmonizacije računovodstva u uslovima globalizacije

Razvoj multinacionalnih kompanija i svetskog tržišta iziskuje potrebu za harmonizacijom računovodstvenih standarda, radi lakšeg upoređivanja finansijskih izveštaja, kao i u cilju veće zaštite kapitala i smanjenja rizika u investiranju.

* Sanja Vlaović, saradnik u nastavi, Visoka poslovna škola strukovnih studija, Novi Sad

Instrumenti harmonizacije računovodstva u uslovima globalizacije su:

1. Zakonska regulativa,
2. Profesionalna regulativa,
3. Interna regulativa.

Zakonska regulativa

Zakonske propise o računovodstvu u našoj zemlji odobrava Narodna skupština, kojoj Vlada Republike Srbije dostavlja na razmatranje Predlog zakona o računovodstvu.

Zakonski propisi su norme koje moraju poštovati i primenjivati sva lica koja vode poslovne knjige, sastavljaju i prezentuju finansijske izveštaje.

Zakon o računovodstvu i reviziji koji je donet krajem 2002. godine i počeo se primenjivati 01.01.2003. godine, nije omogućavao primenjivanje mnogih odredbi. Naime, uočeni su određeni nedostaci, zbog čega je sastavljen Nacrt Zakona o računovodstvu i reviziji, koji je usvojila Vlada Republike Srbije i dostavila ga Narodnoj skupštini u formi predloga zakona na usvajanje. Novi Zakon o računovodstvu i reviziji usvojen je 25.05.2006. godine i počeo se primenjivati 10.06.2006. godine.

Profesionalna regulativa

Svaka oblast ljudskog delovanja određena je s različitim normama ponašanja, načelima (principima), standardima, odnosno, profesionalnom regulativom koju moraju poštovati svi koji se bave s tom oblašću.

Profesionalna regulativa posebno stavlja akcenat na kodeks etike koji je za profesionalne računovođe neophodan u računovodstvenoj profesiji. Treba stalno da podseća računovođe koja je njihova funkcija i uloga, da samo u slučaju poštovanja računovodstvenih načela i standarda njihovi finansijski izveštaji postaju objektivni i istiniti, a u svakom drugom slučaju lažni. Računovođa ne sme da podleže prevarama i drugim postupcima kojima kompromituje sebe, čak i ako to od njega zahteva pretpostavljeni, što nije bio redak slučaj u našim preduzećima.

Interna regulativa

Sastavni deo računovodstvene regulative čini i interna regulativa koja predstavlja konkretizaciju zakonske i profesionalne regulative.

U zavisnosti od poslovne delatnosti kojom se preduzeće bavi, od okruženja, uslova poslovanja, pred rukovodstvo firme postavljaju se specifična pitanja i problemi čije odgovore može dati samo interna regulativa. Interna regulativa je regulisana pomoću internih akata koji uređuju smernice, načela i operativna rešenja za vođenje poslovnih knjiga, kao i za sastavljanje, prezentaciju i obelodanjivanje finansijskih izveštaja.

Profesionalna regulativa u svetu

Na utvrđivanje računovodstvenih standarda jedne zemlje svakako utiče politički, građanski, ekonomski, demografski, zakonski i poreski sistem te zemlje.

Jedna od zemlja sa rimskom zakonskom tradicijom je Nemačka. U svojim standardima i propisima, Nemačka je detaljno precizirala sve zahteve koji se moraju poštovati pri sastavljanju i obelodanjivanju finansijskih izveštaja. Finansijski izveštaji moraju biti u skladu i sa poreskim zakonom. U zavisnosti od ciljeva i potreba koje treba zadovoljiti, kao i od različitih grupa korisnika informacija, računovodstveni izveštaji se razlikuju od zemlje do zemlje. Kako u Nemačkoj glavnu korisničku grupu informacija čine banke, tako su i računovodstveni izveštaji propisani da zadovolje njihove potrebe.

Nasuprot Nemačkoj, Engleska je zemlja sa tradicijom običajnog prava. Svoje računovodstvene standarde Engleska zasniva na Opštim računovodstvenim pravilima (GAAP).

Neke zemlje su vrlo stroge po pitanjima primene računovodstvenih standarda u praksi i propisane su kazne za njihovo nepridržavanje. Nasuprot njima, u Italiji je dozvoljeno fleksibilno primenjivanje računovodstvenih pravila.

Rimskim sporazumom 25. marta 1957. godine osnovana je Evropska unija. Osnovni cilj Evropske unije bio je povezivanje nacionalnih privreda i stvaranje zajedničkog tržišta (carinske unije), odnosno ukidanje carina između zemalja članica Evropske unije, stvaranje zajedničke carinske tarife za uvoz.

U cilju harmonizacije računovodstvene regulative zemalja članica Evropske unije, usvojene su direktive koje se moraju uvažavati prilikom računovodstvenog izveštavanja.

Weirich je definisao tri osnovna koncepta međunarodnog računovodstva:¹

1. Računovodstvo matičnog – zavisnog inostranog preduzeća ili računovodstvo zavisnih preduzeća. Cilj ovog međunarodnog računovodstva je konsolidacija matičnog i njegovog zavisnog preduzeća.
2. Komparativno ili međunarodno računovodstvo je širi koncept od prethodnog, a podržava shvatanje da je nemoguće oformiti jedinstven računovodstven sistem za sve zemlje. Komparativno računovodstvo uvažava nacionalne razlike i to:
 - svesnost postojanja međunarodnih razlika u komparativnom računovodstvu i praksi izveštavanja;
 - razumevanje računovodstvenih principa i prakse pojedinih zemalja,
 - sposobnost procenjivanja uticaja različitih računovodstvenih principa u finansijskom izveštavanju.
3. Nasuprot prethodnom, Koncept svetskog računovodstva se zalaže za formiranje univerzalnog računovodstvenog sistema, propisanog tako da ga mogu primenjivati sve zemlje. U dosadašnjim uslovima ovaj koncept nije bilo moguće primeniti, ali se veruje da će u budućnosti biti ostvaren.

Četvrti koncept je naknadno definisan i prostire se na opšte svrsishodno i nacionalno orijentisano računovodstvo u najširem smislu:

- za međunarodne komparativne analize;
- za računovodstveno merenje i izveštavanje svojstvene multinacionalnim poslovima;
- za računovodstvene potrebe međunarodnog računovodstvenog tržišta.

Pravna lica sastavljaju finansijske izveštaje po međunarodnim računovodstvenim standardima, odnosno po međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja. Kako proces globalizacije protoka robe i kapitala zahteva harmonizaciju finansijskih izveštaja, tako sve veći broj zemalja primenjuje međunarodne računovodstvene standarde, čime se ne obezbeđuje samo uporedivost finansijskih izveštaja (u odnosu na prethodni vremenski period ili u odnosu na druga preduzeća), već i nesmetano komuniciranje učesnika svetskog tržišta kapitala.

Zaključak

Pravna lica su obavezna da vođenje poslovnih knjiga, izradu i obelodanjivanje finansijskih izveštaja, kao i reviziju finansijskih izveštaja obavljaju u skladu sa zakonskom, profesionalnom i internom regulativom.

Neke zemlje imaju svoje nacionalne računovodstvene standarde i propise koje poštuju pri vođenju poslovnih knjiga. Međutim, sve je više zemalja koje koriste u svom računovodstvenom sistemu međunarodne računovodstvene standarde. Među njima je i naša zemlja koja je propisala obavezno primenjivanje MRS za srednja i velika pravna lica, dok mala pravna lica i preduzetnici mogu birati da li će primenjivati MRS ili nacionalne propise koje donosi ministar finansija.

Glavni doprinos razvoju profesionalne regulative u svetu daju sledeće organizacije:

- IFAC – The International Federation of Accountants – Međunarodna federacija računovođa ;

¹ Predavanje na postdiplomskim studijama, prof.Ljiljana Dmitrović Šaponja, Ekonomski fakultet Subotica

- EAA – The European Accounting Association – Evropska asocijacija računovođa;
- IASB – International Accounting Standards Board – Međunarodni odbor za računovodstvene standarde.

Ono čemu teži naša zemlja je stalna saradnja sa navedenim međunarodnim organizacijama, u cilju harmonizacije domaće računovodstvene i revizorske regulative sa međunarodnom profesionalnom regulativom, kako bi se dobio što kvalitetniji računovodstveni sistem. Na ovaj način se utiče na poboljšavanje privrednih tokova, bolju organizaciju poslovanja, i donošenje realnih planova koji se mogu ostvariti.

Literatura

- [1] Dmitrović Šaponja, Lj., Petković, Đ., Jakšić, D. (2006) *Računovodstvo*, Ekonomski fakultet Subotica
- [2] Predavanje na postdiplomskim studijama, prof.Ljiljana Dmitrović Šaponja, Ekonomski fakultet Subotica
- [3] Romić, L. (2005) *Teorija bilansa*, Ekonomski fakultet, Subotica
- [4] www.mfin.sr.gov.yu
www.fondrnps.org.yu/bs/racunfinstandardi